

РОЛЬ ФОЛЬКЛОРУ У ВИХОВАННІ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

*Рената Дорогій,
Віталія Кирица
Мукачівський державний університет,
м.Мукачєво
Науковий керівник: Лавренова М. В.,
кандидат педагогічних наук., доцент*

***Анотація.** У статті авторами з'ясовано роль фольклору в процесі виховання та соціалізації молодших школярів. Визначено групи фольклорних жанрів та джерела виховання в українському фольклорі. Доведено, що фольклор впливає на інтелектуальну, емоційну, практично-діяльнісну сфери особистості дитини та має великий соціально-педагогічний і психологічний ефект.*

***Ключові слова:** малі фольклорні жанри, виховання, соціалізація, молодший школяр.*

Молодший шкільний вік вимагає особливої уваги дослідників. У цей період дитина одночасно включається і в нову діяльність, і в нову соціальну групу, і в новий тип відносин. У молодшому шкільному віці дитина вперше стикається з соціально регламентованою і обов'язковою навчальною діяльністю. Школяр не має можливості відмовитися від неї або замінити її іншою, рівноцінною. Тому необхідним є залучення молодшого школяра до громадянського виховання, духовно-морального й емоційно-ціннісного розвитку. Одним з таких засобів є ознайомлення з літературними творами і малими формами фольклору, які сприяють формуванню у дитини уявлень про особливості різних властивостей і відносин, що існують в природному і соціальному світі; збагачує емоції, дає зразки живої української мови.

Особливості соціалізації молодших школярів з використанням українського фольклору відображено в працях В. Абраменкової, О. Безпалько, І. Зверєва, А. Капської, М. Кучинського, М. Лановик, Н. Лисенка, Г. Мільченка, В. Москаленка, А. Мудрик, Л.О садченка, А. Палія, В. Романової, С. Савельєвої, В.Сухомлинського та інш.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Через усну народну творчість дитина не тільки опановує рідну мову, а й, освоюючи її красу, лаконічність, долучається до культури свого народу, отримує перші уявлення про неї.

Фольклор – незамінне джерело морального виховання дітей, так як в ньому відображено всю реальність життя, зокрема боротьба добра зі злом, щастя і горя. Він відкриває і пояснює дитині життя суспільства та природи, світ людських почуттів і взаємин; сприяє розвитку мислення й уяви дитини, збагачує її емоції, дає прекрасні зразки літературної мови.

Науковці, дослідники, збирачі фольклору з'ясували, що усі фольклорні жанри поділяються на дві великі групи:

- твори, які виконуються і побутують у середовищі дорослих;
- твори, які побутують серед дітей.

Усі жанри дитячого фольклору умовно можна поділити на три групи, а саме:

- тексти, створені дорослими для дітей;
- твори, які перейшли у дитячий фольклор із загального фольклорного доробку;
- твори самих дітей.

У соціокультурному вихованні молодших школярів фольклор виступає як джерело базових, споконвічних елементів культури, які стають підґрунтям для формування світовідчуття людини, культуровідповідної «картини світу», соціальних настанов та ціннісних якостей.

Джерелами виховання в українському фольклорі є: праця, побут, життєвий устрій, устої сім'ї, народні свята, традиції, звичаї, обряди, ритуали, різні ігри, витвори народного мистецтва, прикраси будинку, посуд, одяг, інтер'єр житла, численні фольклорні джерела (прислів'я, пісні, приказки, загадки тощо) [3, с. 42-47].

Щоб максимально досягти виховного ефекту за допомогою усної народної творчості, важливо не тільки, щоб вона було представлена

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

різноманітними жанрами, а й максимально була включена в усі життєві процеси молодшого школяра.

Дуже важливо, щоб учні з дитинства засвоїли суть моральних понять і людських цінностей. У процесі розвитку дитина формується як особистість, набуває властивих рис характеру, особливостей, які впливають на поведінку людини в житті, та з'являється власний світогляд.

В силу своїх художніх особливостей народне мистецтво близьке дітям, є доступним для їх розуміння та відтворення в самостійній діяльності. А це сприяє появі почуття задоволення, радості, що створює емоційно сприятливу атмосферу для розвитку дітей.

У ранньому віці дуже важливо поповнювати словниковий запас молодших школярів новими словами. Тут стануть у пригоді малі фольклорні жанри, адже добре підбрана, з виразністю розказана потішка допомагає встановити контакт, викликати позитивні емоції. Заклички запрошують дітей пограти в ігри. Загадки збагачують дитяче мовлення порівняннями, образними висловами, стимулюють мислення дитини, змушують розмірковувати, пояснювати предмети тощо [2, с. 163].

Дражнилки, прозивалки, мирилки мають великий соціально-педагогічний і психологічний ефект. Завдяки цим малим жанрам фольклору діти соціалізуються, набувають умінь взаємодіяти в колективі, навчаються міжособистісних взаємин, набувають умінь відстоювати свою гідність, відповідати на образу, усувати непорозуміння. Визнання негативних рис характеру, оцінка дошкільних проявів, учинків інших дітей, висміюваних у кепкуваннях і дотехах, водночас стимулює стриманість, самокритичність, саморефлексування. Свій внутрішній стан дитина природно прагне виявити назовні завдяки словесному відтворенню. Тож зазначені пареміографічні жанри додають психотерапевтичного значення [1, 140].

Лічилки (жмурили) застосовуються для вибору того, хто буде жмуритися виконують пізнавальну функцію. Засвоєння числових понять,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

кількісний аналіз осіб чи предметів здійснюється у практичному застосуванні. Утім, лічилки пов'язані не лише з числами, а й з природою, рослинним, тваринним світом, що відображується у змісті.

У початкових класах дітям подобаються скоромовки (чистомовки, швидкомовки) промовляючи які, вони можуть випробовувати себе й інших у правильному й швидкому вимовлянні складних в орфоепічному відношенні речень.

Щодо роботи над прислів'ями та казками на уроках мовно-літературної освітньої галузі вчителю варто запропонувати учням такі види робіт: продовжити прислів'я; знайти зайве прислів'я та обґрунтувати свою відповідь; визначити, про яку рису характеру йдеться в прислів'ї; згадати казкового персонажа, якому була притаманна така якість; пояснити наслідки негативної поведінки; з'ясувати, які слова вказують на негативне ставлення до вказаної поведінки, змоделювати ситуацію можливого використання прислів'їв, створення сюжетних малюнків. з поданих уривків казок вибрати різні форми привітання; продовжити казку; озвучити малюнок (скласти діалог з використанням ввічливих слів, виділених із казки), зіграти інсценізацію; скласти аналогічну казку або казку «навпаки».

Для більш тісного контакту з батьками на початку року можна виготовити папки – пересування, в яких записуються вирази народної мудрості (прислів'я, приказки, лічилки, скоромовки, колискові пісні) для того, щоб батьки могли повторити, завчити.

Також ефективно використовувати малі форми народного фольклору при навчанні дітей в самостійної діяльності при дозвіллі, на заняттях, конкурсах, розвагах, театралізації, обрядових святах. Це підвищує інтерес до усної народної творчості.

Таким чином, вміле використання фольклору в процесі виховання та соціалізації молодших школярів дає змогу впливати на інтелектуальну, емоційну, практично-діяльнісну сфери особистості дитини.

Список використаних джерел:

1. Котломанітова Г. Соціально-педагогічний потенціал малих жанрів українського дитячого фольклору. *Освітологічний дискурс*, 2014, № 3 (7). С.135-145.
2. Лавренова М.В. Роль народного слова у вихованні молодших школярів. *Актуальні проблеми наукового й освітнього простору в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 травня 2015 р.*, Мукачево. Том 1 / Ред.кол. : Щербан Т.Д. (гол.ред.) та ін. Мукачево : Вид-во «Карпатська вежа», 2015. С.163.
3. Мудрик А.В. Социальная педагогика / Под ред. В. А. Сластенина. М.: Академия, 2000. 47 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BLENDED LEARNING У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

*Тетяна Золотаренко
НПУ імені М.П. Драгоманова
м.Київ*

*Науковий керівник: Васютіна Т. М.,
кандидат педагогічних наук, професор*

***Анотація.** У статті окреслені практичні аспекти упровадження технології змішаного навчання під час організації освітнього процесу учнів молодшого шкільного віку. Коротко розглянуто зміст освітньої технології blended learning та її моделі. Наведено приклад орієнтовного плану-конспекту уроку, розробленого для учнів 3-го класу відповідно до моделі змішаного навчання «Перевернутий клас».*

***Ключові слова:** blended learning, здобувачі освіти молодшого шкільного віку, учні 3-го класу.*

Технології віддаленого навчання, за період карантинних обмежень, стали необхідною умовою організації якісного та безпечного освітнього простору. Таким чином, для працівників освіти важливо розуміти, як упроваджувати дистанційний та змішаний формати, щоб використовувати всі його переваги та зменшити недоліки.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>